

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

מסכת סנהדרין - דף לא

שמים. עיין ב"ק (נה, ב) תניא א"ר יהושע ד' דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחיוב בדיני שמים היועד עדות לחבירו ואינו מעיד לו ומוקים לה בחד שמחייבו שבועה ובדיני שמים מחייב דאי הוא מסהיד מחייב ליה שבועה, ודלמא לא היה משבעה בדיני ששקרא ומשלם. ועיין רמב"ם (זו מהלכות עדות, וטושי"ע ח"מ סי' כח) ולא הכי נמי מחייב להעיד מה שראה שישלם הנזק.

ואם הבחור רוצה לשלם ההיזק, רק שלא יודיע להראש וישיבה שאפשר ע"ז ישלחהו מהישיבה. בזה הקשה לשאלו, כי זה דבר קשה לזון מבלי לדעת הענין, ומ"מ כפי הנראה ודאי אם הוא בחור טוב לא ישלחהו הראש וישיבה אם יבקש סליחה, ויראה שהוא באמת מתחרט על מעשיו. ליה ראשי הישיבה יודעים מעשה נערות מבחורים ומתחשבים בזה אם הם באמת מתחרטים, ואם הם באמת בחור שאינו ראוי א"כ בדין ישלחנו וגרש לץ ויצא מדון וכבר אמרו חז"ל (לפנינו בסוגיא) על האי תלמיד דנפק עליה קלא דגלי מילתא דאיתמר בי מדרשא בטר עשרין ותרתינן שנין אפקיה רב אמי מבי מדרשא אמר דין גליא רזיא פי' שלאחר כ"ב שנים דבר מה שהי' בביה"מ והיה לשון הרע וקראו אותו מגלה סודות, מ"מ כאמור בזה אינו יודע כל הענינים מה הם, ושמוע בין אחיכם כתיב.

לדעת רב יהודה עדות שהוכחה בבדיקות כשרה לדיני ממונות. **אמר רבא** שנראים הדברים בדברים שאינם יקרהו של עדות כגון היה הארוך לבן או שחור. **אולם** אם הוכחו בסוג מטבע אחד אמר לבן ושני שחור, העדות בטלה. **מקדוק הדברים משמע** שלגבי עדות נפשות הוכחה העדות גם לגבי הצבע, **מאייר** מוכיחה הגמ' **שרב חסדא חולק** שאמר לגבי עדות נפשות אם אחד אמר הרגו בספיף ושני אמר הרגו ברומח העדות מוכחשת, **אולם** אם אחד אמר הרגו בחרב שחורה ושני בלבנה, יש כאן עדות.

דעת נהרדעי שבעדות ממונות אין הכחשה גם כאשר אומרים מטבע לבן ושחור, **רצו תלוח בשית רבי יהושע בן קרח**, שכאשר שמענו מכלל דבריהם חויב, הרי הנתבע חייב. **נדחה** שהרי כל דברי ריב"ק נאמרו באופן שלא הכחישו. **אלא סברו נהרדעי כשיטת רשב"א בדת ב"ה**, שאמר רשב"א לא נחלקו ב"ש וב"ה על ב' כיתות עדים שמאת מעידה שהללוואה היתה מנה ואחת אמרת שהללוואה הייתה מאתיים, שבכה"נ נוקטים שחייב **נחלקו** רק באופן שעד אחד אמר מנה ושני אמר מאתיים, **שלב"ש** נחלקה העדות, **ולב"ה** משלם מנה.

באו עדים **לפני רב אמי**, שאחד אמר חבית של יין הלווה ושני אמר חבית של שמן. **וחייב רבי אמי כשיטת רשב"א** שמחוק דבריהם משמע שחבת יין (נרכה פתוח) **והרי אמי** חייב. **וחייב הגמ' והרי רשב"א** דיבר רק באופן של מאה ומאתיים שבכלל מאתיים מאה, אולם בין ושמן הם שני סוגים שונים. **מעמידה הגמ'** שהנושא לפני רב אמי שהעידו שחייב לו דמי חבית יין או דמי חבית שמן. **אמר רבי חנינא** רבי צירף עדות של ב' עדים שאחד אמר שהלוואה הייתה בקומה א' ואחד אמר בקומה ב'.

לא יספר הדיין מי פסק מה, "לא תלך רכיל בעמך" ונאמר "הולך רכיל מגלה סוד". **בבית מדרשו של רבי אמי** גילה תלמיד סוד לאחר 22 שנה, **ורבי אמי אמר** עליו שזה מגלה סוד.

אדם שחייבוהו בבי"ד אם מביא ראיה לזכותו מהפך את הדין. **אמר לו בי"ד** הבא ראיות תוך ל', **אם הביא** מהפכים לזכותו. ואם עבר ל' יום שוב איתו סותר את הדין. **לרשב"א** אין זו אשמתו אם מצא ראיה לאחר ל' יום ויקבלוהו. **אמר לו בי"ד** הבא עדים ראיה ואמר אין לי, ולאחר זמן הביא ראיה או עדים לא מקבלים הימנו. **לדעת רשב"א** כיון שיתכן ומצא לאחר זמן מקבלים הימנו. **שם ליבו** שהולכים לחייב אותו בדין והוציא ראיה או הביא עדים, **אין מקבלים ממנו** לכו"ע מחמת שאמר אין לי ראיה ועדים, ורק מחמת חייבו עמד להוציאם משמע שאינם אמת.

אמר רבה בר בר הונא, הלכה כרשב"ג שמביא עדים או ראיה אף לאחר ל', **וחספי** שאין הלכה כדברי רבמיים אף בדיעבד, ומחזירים את הדין. **באופן** שאמרו לו להביא עדים ואמר שאין לו עדים, **אמר רבא בר בר הונא בשם רי"ח** שהלכה כרשב"ג שלא יכול להביא עדים, **וחספי** שאין הלכה כרשב"ג לומר שהלכה כמותו בכל מקום ורק כאן לא, **לאפוקי** ממה שאמר רבה בר בר תנה בשם רי"ח שבהכל פוסקים כרשב"ג למעט "ערב" (האם ניתן להפסיק מערב בקלן במקום שיש ללווה נכסים), **"ציד"** (האם מתקיים התנאי בנתינת ממון במקום חפץ משום) **"ואם אמר אחרונה"** (אם אמר אחרונה שאין לו עדים או ראיה והביא לאחר זמן האם מקבלים).

תבעו יתום על חוב אביו, ולא היה לו ראיה או עדים שחייב את החוב, וראייה ר"ג. **בכה** היתום ואחרו לו אנשים שיוודעים להעיד לזכותו, **אמר ר"ג** אף לרבנן מביא ראיה ועדים היות ולא היה לו לדעת. **שפידי המלווה והלווה** שטרם אצל אשה ואמר לה בי"ד שהיא יודעת שהשטר נפרע, **ור"ג** האמין לה. **אמר רבא** את ר"ג האם שפיקת כשיטת רבי שישטרות נקנים במסירה, **ולכך** נאמנת על מה ששלה. **אמר ר"ג** לא משום שקנתה את השטר, **אלא** שכלה לשרוף אותו ולקח נאמנת. **וי"א** שר"ג לא האמין לה ונבה בשטר, **ושאל רבא** שהרי יש לה מינו שיכלה לשרוף את השטר. **אמר ר"ג** לא ואמרים שיכלה לשרוף באופן שהחזיק השטר בבי"ד. **ודוחה הגמ'** את דברי ר"ג ממה שלמדנו ששליש נאמן לומר פרעו וכד'.

אמר רב דמי בשם רי"ח יכול להביא ראיה עד שסיים טענותיו, וכאשר רואה שהולכים לחייבו יכול לומר שאלו הם עדים, **ותמחה הגמ'** שהרי רבא שדבריהם הם כרבנן וכרשב"ג, **אלא ביאר רב שמואל בר יוחה בשם רי"ח** שיכול להביא ראיה עד שיתחיימו טענותיו **ואם אמרו לו בי"ד** הבא ראיה או עדים ואמר שאין לו, אינם מתקבלים כשיטת רב. **אבל אם באו עדים מחדת הים** או שהייתה לו ראיה בשק של אביו שהיה סופק אצל אחרים יכול להביא את ראיתו.

אמר רב דמי בשם רי"ח כאשר הבעל דין מטריח (ע"י מהרש"ל מי הוא הטרחה) וכל אחד אמר שברצונו לזון בבי"ד סייים, כופין וזנים במקום הוועד. **אמר רבא** כופין רי"ח. **אם כל החוב הוא מנה על מי יהיו הצאות הדרך, אלא** כופין וזנים בעיר. **וכן אמרו בשם רב ספרא** שכופים לבי"ד שבעירם, ואף אם נזקקו **להישאל בבי"ד המזול** כותבים ושואלים, ואם אמר בעל הדין לבי"ד שיתבט או יזמזע דנו אותו באופן זה, כותבים לו. **הבימה** הלכות אחר היבם כדי שתחלוץ לו. **אמר רבי אמי** אפילו עד מרחק שבין טבריה לצפורה, **אמר רב כהנא** שלמדו ממה שכתוב "וקראו לו זקני עירו" ולא אמרו "עירה". **אמר אמיתר** הלכה כופין אותו וילך למקום הוועד, **ומבארת הגמ'** שזה באופן שחובע הלווה הולכים כרצונו המלווה לעירו, **אלא** אם המלווה תובע ללכת למקום הוועד "עבד ליה ראיה מלוה", וחיוב הלווה ללכת כרצונו המלווה.

הבי"ד בטבריה שלחו למר עוקבא שהיה בבל, צעק לפנינו עוקבן מבבל שאחיו ירמיה נהג עמו שלא כשרוה בדיני ממונות ולכך תאמר לו שיעלה לטבריה שנוכל לדונו. **מבארת הגמ' את המעשה**, אם יצית לזון אצלכם דנהו, ואם לאו יציע לעלות לבי"ד הגדול בטבריה. **לדעת רב אשי** בבל לא דנו דיני קנסות ושלחו למר עוקבא לחלוק לו כבוד.

הדף ערך "זה בורר"

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עיונים על הדף

קנין שטר במסירה.

מלווה ולווה שהפקידו את השטר ביד אשה, ואמרה האשה שהשטר פרוע, לדעת ר"ג יש לה מינו שיכלה לשרוף (לשיטה ראשונה בגמ'), רבא הבין להו"א שמדובר מחמת שקנתה במסירה כשיטת ר"מ והיות נעשה שקנתה את השטר והיא בעלים עליו יכולה לומר פרוע.

ביאר הרשב"ם בב"ב (ב, טו, א) אע"פ שדברים אינם נקנים אולם היות וכתובים על השטר בשעה שהקונה מקבל את הקלף ביחד עמו מקבל את תוקפו של שטר, ועיי"ש שם בלשון.

בעיונים על הדף בב"ב עו הארכנו לבאר בגדר קנין מסירה, ושרשו הפנימי ונבאר בקצרה את הנוגע לענינו, שיש לפלפל בשרש ההגדרה של "קנין מסירה" שמועיל בחלק מן המטלטלים ובשטרות תלוי הדבר במחלוקת האם צריכים כתיבה ומסירה או רק כתיבה, האם שורשו בתוכן הפנימי כהגבהה או כמשיכה וכד', ובחלק זה הארכנו כנזכר בב"ב. אולם יש מקום לבאר באופן מעט מחודש, והיינו אם נאמר ונגדיר שמסירה זה "הכנסה לרשות", כלומר במערכת הקניינית יש קניינים שפועלים בתורת "הוראת בעלות" - אם משתמש האדם כפי שבעלים נוהגים להשתמש זה ראיה שהחפץ שלו, וזה אף יוצר לו קנייני ממון. ויש קניינים שצורתם זה הכנסה לרשות המסויימת. ונגדיר את קנין מסירה שמועיל כ"קנין יד", שמחמת חשיבות ה"יד" היא קובעת יש לעצמה והמסירה שהיא הכנסה לתוך מקום היד מהווה ההכנסה לרשות. והגדרת הדבר קצת מחודשת. על אף שמצאנו בדברי החת"ס (ש"ת יו"ד שיח) שנקט שמועיל קנין מסירה בלא כוונה לקנין בדומה לקנין יד. ובפרי יצחק (א, מ) תמה מאוד על דברי החת"ס מה שייך כלל לדמות לקנין יד שמועיל רק בדבר שאוחז את כולו ביד, ולא רק את החבל הקשור לספינה או לבהמה.

בחידושי הר"ם (אבה"ע כז, א) יבאר בסברא שחלוק קנין מסירה מהגבהה ומשיכה, שקנין מסירה הוא מצד אחד בלבד, והגבהה ומשיכה פועלים משני צדדים. היינו, קנין משיכה נעשה ע"י הלוקח שהוא מושך מהבעלים ומכניס לרשותו, ועל זו הדרך בהגבהה, כאשר הגביה הלוקח הוא מוציא מרשות המוכר ומכניס לרשותו. אבל מסירה, המוכר מוסר ותו לא, הוא עצמו מוציא מרשותו והוא זה שמכניס לרשות לוקח. ויש לעיין.

איסור גלמות סוד.

מבואר בגמ' שלא יספר הדיין מי פסק מה, משום "לא תלך רכיל בעמך" ונאמר "הולך רכיל מגלה סוד". ומספרת הגמ', שבבית מדרשו של רבי אמי גילה תלמיד סוד לאחר 22 שנה, ורבי אמי אמר עליו שזה מגלה סוד.

כתב רבינו יונה (שערי תשובה שער ג, רכה) "וחייב האדם להסתיר הסוד אשר יגלה אליו חברו דרך סתר אף על פי שאין בגלוי הסוד ההוא ענין רכילות, כי יש בגלוי הסוד נזק לבעליו וסבה להפר מחשבתו, כמו שנאמר (משלי טו, כב) "הפר מחשבות באין סוד", והשיטה - כי מגלה הסוד אך יצא מדרך הצניעות והנה הפך מעביר על דעת בעל הסוד, ואמר שלמה עליו השלום (שם כ, יט) "גולה סוד הולך רכיל", רצונו לומר, אם תראה איש שאינו מושל ברוחו לשמור לשונו מגלוי הסוד, אף על פי שאין במחשופו הסוד ההוא ענין רכילות בין אדם לחברו, תביאיו המדה הזאת להיות הולך רכיל שהוא מארבע כתות הרעות, אחרי אשר אין שפתיו ברשותו לשמור. עוד אמר (שם יא, יג) "הולך רכיל מגלה סוד", רצונו לומר, אל תפקיד סודך למו שהולך רכיל, כי אחרי אשר אינו שומר שפתיו מן הרכילות אל תבטח עליו בהסתר סודך, אף על פי שמסרת דבריך בידו דרך סוד וסתר, והוזהרו מן התורה שלא לקבל לשון הרע, שנאמר (שמות כג, א), "לא תשא שמע שוא", ונאמר (משלי כט, יב). "חושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים", ופירשו חכמינו זכרונם לברכה (מדרש תהלים נד) כאשר המושל מקבל לשון הרע ודברי רכילות יעשו משרתיו רשעים והולכי רכיל למצוא זן בעיני אדוניהם. והנה לאלה שלשת מחלקים אשר זכרונו כווננו בזכר רבותיו ז"ל (מוטה מב, א) כת מספרי לשון הרע."

החפץ חיים בהלכות רכילות, כתב בבאר מים חיים (ה, ז) על דברי הרבינו יונה הנזכרים "ודבר זה הוא חמור הרבה יותר מסתם אבק לשה"ר ורכילות".

האם יש לחוש שיוציאו בחור מהישיבה.

מבואר בגמ' שרב אמי הוציא את אותו תלמיד מן הישיבה מחמת שגילה דבר סוד אף שהיה הדבר לאחר 22 שנה. ונשאלה שאלה את בעל "המשנה הלכות" באופן שבחור מסוים הזיק לישיבה, ואדם פלוני יודע מיהו הבחור שהזיק וראש הישיבה רוצה לדעת מיהו המזיק כדי לשלם את הנזק, האם מותר או חייב לספר לראש הישיבה מיהו המזיק. ודן אף מה יהיה אם ההשלכה תהיה שראש הישיבה יוציא את אותו בחור מחסגרת הישיבה, האם ראוי לעשות כדבר הזה (וע"י דבריו בחלק יב' סימנים שצח) (שם).

וכתב, פשוט כיון שהבחור עשה היזק להישיבה חייב לשלם ההיזק. וכל מי שיועד חייב להגיד. לא מביעיא אם יש ב' עדים שראו שעוברים על לאו ד"אם לא יגיד", אלא אפילו ליכא אחרים רק אחד יודע מ"מ חייב להגיד ואם לא יגיד חייב בדיני